

FÉNYKÉPÉSZETI LAPOK.

HAVI KÖZLÖNY.

ÖTÖDIK ÉVI FOLYAM.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1886.

SZERKESZTI és KIADJA

VERESS FERENCZ

FÉNYKÉPÉSZ.

KOLOZSVÁRTT.

NYOMATOTT STEIN JÁNOS NYOMBÁSZ BETŰVEL.

1886.

mint a 4 v

BCU Cluj / Central University Library Cluj

106648

TARTALOM.

I. Nagyobb közlemények.

	<i>A füzet száma.</i>
Amateur:	
1. A fénykép	8.
Áspis:	
2. Apelles csizmadíái	1.
3. Szokratész fényképe	2.
4. Az aranykorszak I.	3.
5. Az aranykorszak II.	4.
6. Májusi emlékek	5.
7. Dicső napok	6.
8. Mikor én fényképész voltam	7.
9. Pista barátom keservei	10.
10. Bucsú az ő esztendőtlől	12.
Bártfay I. A.:	
11. A csillagok szín- és fényképekben	3.
Botár Imre:	
12. A fényképek színezéséről	3. 5. 7—9.
Forgách István gróf:	
13. Levél a szerkesztőhöz	3.
F. Gy. S. J.:	
14. Az égitestek lefényképezése	4. 6.
G. A.:	
15. Egyesületi hírek	1.
Halász Ágost:	
16. A világító gáz alkalmazása hevítési célokra (befejezetlen)	2.
Rottmann Farkas:	
17. Az olajföstkéssel színezett fénykép	2.
18. Apróságok	12.
Sárdi István:	
19. Nagyszaláncai fényképezés	6.
Dr. Sárffy Aladár:	
20. A fényképezés aethetikája:	
I. A művészet és fényképezés viszonya	1—3.
II. A rajzolás, főtés, chemia és a fényképezés	3—7.
III. A fényképezés, mint a természet utánzója	8—11.
IV. A fényképezési műérzék és fejlesztése	12.
V. A műterem elrendezése és a bánásmód	12.
Turul:	
21. A fényképezési állítás, mint képzőművészet (szabad fordítás)	10—12.
Veress Ferencz:	
22. Az 1885-ik elmúlt év	1.
23. A phototypographia	1.
24. A száraz eljárás keletkezése és fejlődése	1. 2. 5. 8. 9. 11.
25. A positiv-képekről	1. 3.
26. Fényképezési szakmunkák ismertetése	1. 2.
27. Valami az optikáról	2.
28. A gelatine emulsió-eljárás műkedvelők részére	3—12.
29. A fényképezés történelme. Első rész:	
I. Kezdetleges ismeretek a fény vegyi hatásáról	3. 4. 7. 8.
II. Schulze és társai	10—12.

Veress Ferencz :

30. Forgách István gróf fényképei	<i>A füzet száma.</i>
31. Kísérletek chloreztüst-gelatine-emulziós papirosra	4.
32. Nyílt levél	5.
33. A chloreztüst-albuminapapiros-képek színezéséről	6.
	10.

II. Kisebb közlemények.

1. Nyílt levél hazánk fényk. műkedvelőihöz	2.
2. Kérdések és válaszok	4. 5.
3. A szerkesztő izenetei	1—12.
4. Ingenyrovat	1—4, 6—8, 10—12.

III. Vegyes közlemények.

<i>A füzet száma.</i>	<i>A füzet száma.</i>
A bankpénztár	1.
A melléklet	12.
A szerk. és kiadó	2.
A rendőrség albuma	6.
Arczképet	8.
Általános a panasz	9.
Az azalín	10.
A külf. szaklapok	11.
Állandó szóda-előidéző	11.
A mennysország fényképe	12.
Chevreulról	12.
Eredeti felsülés	2.
Egyesületi hírek	3.
Ellinger Illés	7.
Eisenschimi és W.	8.
Felolvasás	12.
Forgách L. gróf	3.
Forgách I. gróf	4.
Fisch és Fleck	6. 7.
Fényk. sötétben	6.
Gyászhir	9.
Hátrálékosainkhoz	8. 9.
Helyreigazítás	4.
Ha tavaszra	3.
Haack C.	3.
Id. Divald K.	5.
Kérelem	6.
Kísérletek	6.
Kiszámították	5.
Korvin-kodexek	8.
Két új hirdetésre	12.
Kétezer népdal	1.
Lapunk	5. 6.
Műmellékletül	8.
Megugrott	1.
Moll A.	3.
Még mindig	3.
Nagy hálával	4.
Olvasóinkhoz	12.
Papp A.	4.
Phot. Almanach	11.
Romániában élő	12.
Semmi sincs új a nap alatt	12.
Szívtelen műkedvelő	2.
Tárgylencse nélküli levétel	12.
Új fényk. szaklap	4.
Utazó fényk.	7.
Üdvözet Trefort	1.
Üdvözet id. Divald	1.
Üveg-papirost	12.
Zákány Imre	4.

A borítékon: Rendes hirdetések. — Ez év folyamán lapunkhoz több mellékleten kívül műmelléklet volt még csatolva az 5-, 6-, 8- és 12-ik számhoz.

FÉNYKÉPÉSZETI LAPOK.

HAVI KÖZLÖNY.

IV. évfolyam.

I. szám.

Kolozsvár, Január. 1885.

SZERKESZTI ÉS KIADJA: VERESS FERENCZ.

Visszapillantás a mult évre.

Veress Ferencztől.

A ki velünk fényképészetünknek általános fejlődését elejétől fogva figyelemmel kísérte, míg egyfelől fokozatos és gyors haladásán fölvidül, addig más felől annyira el kell szomorodni, a magyar fényképésznek a felett, hogy a művelt külföldiek hathatós munkálkodásai mellett mi nagyon kevés erőt fejtettünk ki, újat pedig éppen semmit sem mutathatunk fel. Egyik vigasztalásunk mégis az lehet, hogy más, hasonló körülmények között élő népeken túlhaladva, az újat producáló külföld munkásainak meglehetősen utánzóit tudunk lenni. Olyan újabb eljárásokat, melyeknek segédelmével pályánkon egy-egy lépést előre haladva, túlteszünk másokon és jövedelmünket is gyarapíthatjuk, csakhamar elsajátítunk. Ezt pedig az önfentartás ösztönének munkájából teszszük s teszi oly nép, mely önállóságához közel van s háztartását a jövőre való tekintettel észszerűleg igyekszik rendezni. Amde a teljesen jó és hű utánzás nem csekély tehetség, mert ezt nyomban az önálló teremtés szokta követni; a ki már jól tud utánozni igen közel áll az új producálásához is, mert ez csak az idő kérdése s a kedvező körülményektől függ. A mit eddig pályánkon közösen felmutathattunk, tulajdon erőnk kifolyása, de hogy új dolgok producálására is megszünhessék az idő kérdése s a kedvező körülmények gyorsan bekövetkezessenek: kormányunk hathatós intézkedése elodázhatatlanul szükséges. Az a körülmény, hogy pályánk fejlesztésére mindaddig semminemű intézkedés nem történt felülről, ez lehet a második, de nagyon szomorú vigasztalásunk arra, hogy fényképészetünk terén, ha erős akaratumk lett volna is rá, jelen álláspontunknál előbbre nem haladhatván, több szépet és jót nem mutathatunk fel.

A száraz eljárás a nedvest, melynek zsirján gyorsan kifejlődött és teljesen megerősödött, örökös sírjába taszította, honnan bizonyonyal régi alakjával föltámadása többé már nem lesz soha. Vogel tanárnak föstött collodiummal való eljárása a mult évben csak olyan vala, mint a haldoklónak az élethez való kapkodása, mint a kialudni készülő mécsnek utolsó fellobbanása, melynek nyomába tüstént új és maradandó világot támasztott „azalin“ száraz lapjaival, melyek amazoknál nemcsak több szín iránt fogékonyak, hanem — a mi fő — a világossággal szemben hasonlíthatatlanul érzékenyebbek is. S a D. Wilkens-féle sensibilisator (érezkenyítő) nem csekély mértékben könnyített száraz eljárásunkon. Emulsióknak érzékenyebbé tételében már nem szükséges nyakra-főre törekednünk, mivel Varnerke 14-es érzékeny lap megvilágítása után ebben előbb 25—30 mperczig fűrésztvén és elől-hátul -- míg zsirossága elenyészik — jól lemosván, vasoxalattal való előidézés közben Varnerke 20-as számú érzékenységet mutat, vagyis a 6—7 mpercznyi megvilágítás helyett 3—4 mpercz elég olyan száraz lapnál, mely Varnerke sensitometerje szerint 14—15 számot mutat. Tehát ha 18—20 érzékenységu emulsiót készíthetünk, üveges hajlékban pillanatnyi idő alatt is vehetünk le jó képet e nevezetes érzékenyítő használásával. Miből áll Wilkens érzékenyítő fűrdője? még eddig nem mutatták ki határozottan, de hogy legfőbb alkotó része higany-só és valamely gyanta-féle lehet: e sejtelmünkben aligha fogunk csalódnani.*) Az a körülmény pedig, hogy ezzel száraz eljárásunk fejlődésének határa még nincs korlátozva, nagy gyönyörűségünkre lehet, mert újabbnál újabb javításokat várhatunk és nyerünk is.

Az elmúlt 1884-ik év ha teljesen új dolgokat nem mutathat is föl, de a megelőző évek felfödözéseiben annál több javítást tett. A Meisenbach-, illetőleg a Kossuth testvérek-féle phototypie-eljárás minden művelt nép közt nagy lendületet nyert; újabb és újabb szabadalmakat kérnek és kapnak rá, s éppen ezért lön általánossá s kevés változtatással mindenkivel mi is készíthetjük, a nélkül hogy beperléstől tarthatnánk. Ezt az eljárást nemcsak azért lehet ajánlanunk, mert jövedelmező, hanem azért is, mert általános iparművészetünk fejlesztésére a legnagyobb szolgálattal lehet és lesz is. Ezzel ugyanis nemcsak mindennemű életkép vehető le pillanatnyi idő alatt és gyorsan a könyvsajtó alá készíthető, hanem arczképeken kívül mindenféle iparcikk, állatok és növények is; sőt mivel ezek a képek már olyan finomak és tiszták, hogy az élethez való hűségben minden eddigi fa-, réz- és aczél-metszést felülmulnak. Gondunk lesz

*) A napokban ez irányban tett kísérleteink igazolták föltevésünket, a mint erről olvasóinknak közelebből bővebb felvilágosítást nyújtunk. (V. F.)

ez évben arra, hogy e téren a legalkalmasabb eljárásokat kiszemeljük és közöljük t. olvasóinkkal.

A tárgylencsék valamint az ezekkel egybekötött gépek és kamarák szintén javításon mentek keresztül. Ezek közül a Francais-féle 6 kombinációjú rectilinear méltán megemlíthető, mert a Voigtländer- és Steinheil hasonló minőségűeknél ha nem jobb is, de sokkal olcsóbb. Ezen a téren különben még igen sok javítani való van; ezt bizonyítja az is, hogy az egyik berlini fényképészeti társulat tetemes összeg jutalmat tűzött ki egy, minden tekintetben teljesen kielégítő fényképező gép feltalálására. A nagy port vert E. Enjalbert „photorevolver“ gépe inkább csak játékszernek, mint gyakorlatinak bizonyulván, úgy látszik nem igen talál magasztalókra. Ellenben a Liesegang-féle ú. n. „művész kamara“ hasznavehetőségéért, különösen pedig az utazóknál, becsében mindinkább emelkedik. Ezzel a géppel 5×5 cm-től kezdve 10, 8×8 cm. nagyságú képet is le lehet venni pillanatnyi idő alatt stativ nélkül csak kézben tartva; az ily képet sciopiconnal aránylagosan nagyítani lehet.

A brom- és chlorezüstös papirosok mind inkább ezélszerűben készítettven, ezen a téren is nagy előhaladás történt. Az elsővel a nagyobbféle arc- és tájképek levétele és nagyobbítása könnyült meg, a másodikkal pedig a pozitívok gyors készítése.

Fényképészetünk minden ágában ily gyors lévén a fejlődés, a természettudományoknak mind nagyobb szolgálatot tesz s így becsülése általánosan növekedik. A hol műgyetem van, rendes fényképészeti tanári szék is van; a hol pedig ilyen nincs, szaktudományunk a természettudományokkal nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag is, mint kötelező tantárgy adatik elő. Ausztria nemes példájára más művelt államok is állítanak vagy terveznek fényképészeti szakiskolákat; Franciaország pedig Anglia üdvös példájára külön fényképészeti akadémia felállításán működik. A szakfényképészek mellett a tudományos műkedvelők száma meglepő mértékben gyarapodik; ezek áldozatra is kész nemes törekvésükkal a fényképészet fejlődésére nem csekély hatással vannak. A természettudományi munkák és nevezetes útleírások többnyire már mind fényképekkel vannak díszítve, melyekkel az illető munkák értéke magasabban áll a régiéknél felett.

Ha a nagy németországi fényképészeti egyesületek tavali működésére pillantunk vissza, lehetetlen, hogy irántuk tisztelettel hálás érzés ne keljen bennünk ama hatást nem ismerő szorgalom- és igyekezetért, melyet gyönyörű pályánk fejlesztésére és gyarapítására nemcsak a maguk, hanem minden tanulni vágyó nép javára kifejtettek. Velük párhuzamosan mások is igyekeznek haladni; nem szükmarkuskodnak, hanem tetemes összeget tesznek félre a kitűzött célokra és pályadíjakat tűznek ki egyes szakmunkákra. A pályázatok

nemzetköziek s bárki is pályázhatik, a mi nagy dicsőségükre szolgál, mert valódi cosmopoliták gyanánt igyekeznek az egyes nemzeteket elválasztó kört tudományos törekvéssel kitölteni s így szívük melege sokak szívéről leolvasztja a jégburkot, kik vonzódnak is hozzájuk. Ilyen s ilyenhez hasonló nép munkálkodásán azután mindenkor áldás szokott lenni.

Tettünk-e mi is ilyen irányban valami keveset hazánkban? dolgoztunk-e az elmúlt évben fényképészetünk fejlődése érdekében? Valamely népesebb város bevette-e ipariskolájába a fényképészet tanítását is? Az egyetlen műegyetemben állítottak-e rendes tanári széket? Az iparmuzeumban rendeztek-e be fényképészeti műtermet, hogy annak nemcsak a hazai, hanem a szomszéd országokbeli műemlékeket lefényképezzék, összegyűjtsék és azokból másolatokat adhassanak csekély árért azoknak, kiknek a lerajzolásra idejük nincs, de tanulni óhajtanak? Ha eddig nem tettek is semmit ezen a téren, remélhető, hogy tesznek jövőre; azért tehát várjuk és reméljük, hogy a jövő évi visszapillantásunkban ezekről csak örömmel kelljen megemlékeznünk.

Vajha ez évben mindazok teljesülnének, melyek az elmúltban csak ígérkeztek! Vajha minden észszerű óhajtásunk sikerülhetne szép pályánkon s vajha valahára már szünnék meg közöttünk a hiábavaló gőg és lennének szellemileg annyira műveltek, hogy egymás iránt valódi szeretettel viselkedjünk s egymást mindenben ne csak színleg, hanem valóban támogassuk. Legyen erős akaratunk erre, mert ez nemcsak szép, hanem üdvös is és édes öntudatot ad, már pedig ki merné azt mondani, hogy nem ez az, mely után mindannyian sóvárgunk?!

Immoralis üzérkedés. *)

Közelebről fővárosunkban tett látogatásom alkalmával szomorúan győződtem meg arról, hogy élemedett családapák s magukat a művelt osztályhoz számító iparosok, vagy ha úgy tetszik iparművészek, mily meggondolatlan könnyelműséggel fordítják meglehetősen immoralis üzérkedésre foglalkozásukat. Utca-sarkokon, szivarkereskedésekben és egyéb quodlibet-et áruló boltokban, hová éppen betoppantam, olcsó áron kínáltak megvételre pikáns fényképeket. Hát már ennyire jutottunk? Nyilvános arucikkék ma már az efféle fényképek, melyeket szemérmes férfi vagy meg sem szokott nézni, vagy pedig, ha már éppen a kezébe akadnak, tűzbe dob, de különös gondja van rá, hogy serdülő ifjak kezébe ne kerüljenek. Sőt többet is láttam: ott függenek ilyféle Ádam-

*) E cikket a szerző kérésére a „Sz. és V.” című lapból vettük át. Szerk.

costume-k a könyvkereskedések képkirakataiban is, s a járó-kelők figyelme minduntalan föl van hívva az érzékiség e phantastikus productumaira, melyek a többi közül kiválnak.

Mikor a vidéki városok könyvkereskedéseiben látunk efféléket, jóakarató figyelmeztetés után könnyen eltávolíthatjuk azokat a gyermekek szeme elől; ámde úgy látszik, hogy ez új alakú üzérkedés már nagyon kezd mindenfelé elterjedni, s beteges eszméje néhány fényképésznek, nem különben kereskedőknek, kik külföldről is hozatnak ily képeket (melyek vám alá sem esnek), s azok eladásával jövedelmező üzletet szereznek. „A capite foetitur piscis,” és én hiszem is, hogy a vidéki városokban ma már divatba jövő e nemű üzérkedés a fővárosból szivárgott ki, mert a mennyire a vidéki fényképészeket s működésük irányát ismerem, ily frivol fényképek készítésére vagy elárúsítására még eddig nem igen vállalkoztak. — Az apparatusnak mintegy ugyan, akár az esztergomi bazilika belsejét veszi le, akár pedig egy obscenus jelenetet tesz maradandóvá: ámde mi tiltakozunk a fényképészeti haladásnak ily botránys képekben való bemutatása ellen, és apellálunk a nemesebb erkölcsi érzéshez, melyet a serdülő ifjuság fejlődő erkölcsisége érdekében minden becsületes embernek szem előtt kell tartani.

Elismerjük, hogy a fényképészek, különösen pedig a budapestiek közt, túlcspongó már a concurrentia, élni pedig — bármily képek készítésével — emberi kötelesség: csakhogy a cél soha sem szokta szentesíteni a helytelen eszközöket; s ha a szükség kényszerítene is rá, hogy immoralis fegyverrel harczoljunk a létért, erre csak a legnagyobb nyomorban szabad gondolnunk. Itt ez az eset nem fordult még elő, mert éhenhalállal nem kell még egy fényképésznek sem küzdeni, s így csakis az üzérkedés sugalhatja, hogy pikáns képek másolásával és — fájdalom — nyílt árulgatásával is foglalkozzanak. A nagy város igen sok bűnnek palladiuma, de midőn a hatóság behunyja szemét és nem látja meg azt, mely ránk, felnőttekre, már nem veszélyes: abból még nem okvetetlenül következik, hogy a bűn megszűnt bűn lenni, s a közmoral is ráüti engedélye vagy helyeslése pecsétjét. Így van a szóban levő érzécsiklandozó fényképekkel is, mert a hatóság, a közerkölcs hivatalos őre, szemet huny e jelenség előtt, mintha csak valamely nagy költő, vagy államférfi arczképeit árulgatnák.

A tiszta erkölcsi érzés s a józan ész felháborodással látja a jól kiszámított üzlet romboló következményeit, mely oda veti el a konkolyt, a hol humusra talál, s azoknál csiklandozza az ébredő érzéseket, kiknél azok legfogékonyabbak. Az ifjuság a céltábla, melyre e fényképek elárusítói lövöldöznek, s midőn búsás bevétellel dicsekszik üzletük, soha sem feledik ki a speculatióból, hogy a gyermekek mily mohón kapnak a tiltottak után. Már az is megbotránkoztat egy érzékeny kedelyű paedagogust, ki ismeri az ifjú lélek psychológiáját, ha olyan képes könyveket lát a gyermekek kezében, melyek folyton a nemi érzék ébredő vágyaira terelik a figyelmet; hogy ne háborodnék tehát föl arra, mikor ilyen képek palam et publice megtalálhatók a könyvkira-

katokban, melyeknek szemlélése végett egész sereg iskolás gyermek szokta a gyalogútat elállani? Arra pedig nincs eléggé suhogó orbiliusi vesszőnk, melylyel sújtani kellene azokat a könnyelmű fényképészeket, kik ily képeket a vásárra küldenek. A lelkiismeretes családapa gondosan eltávolítja szobáiból még az olyan festményeket is, melyek csak távolról sejtetik gyermekkel azt, a mire még csak titkon mer gondolni, s ime törekvésüket az úzérkedő fényképész mily könnyű szerrel teszi semmivé, mikor árultatja ezeket az ingerlő fényképeket.

Vannak ugyan híres nevelők, kik a testi nevelés érzéki oldalát illetőleg ajánlják, hogy a mystikusnak hitt lepel eltávolítása végett plastikai alakokat vagy képeket szemléltessünk az ifjakkal, mert így a nemi szervekről is természetes alakban szereznek fogalmat, s megszűnik a titkolódzó fürkészés, mely oly forrongásba hozza az ifjú pezsgő véré: de ez nem azt jelenti, hogy folytonosan izgalomba hozzuk a szunnyadó ösztönt, s feledtetés helyett fölpezsdítjük a vért, melynek csöndesítésére az angol iskolák oly elfoglaltságot használnak, a mit a mi paedagógiánk szellemi túlterheléssel akar pótolni. Ezer és ezer tanuló van a fővárosban, még több a vidéken, s mikor iskolába járnak, mindig arra tereklik e képek figyelmüket, mitől a jó erkölcsi nevelés óvni akarja; s ha pénzük van, olesó árért egész halmazt vehetnek belőlük, mert minden népesebb utcán akadnak elárúsítók.

Fuchs könyvét, meg a Sólmosi Eszterről szóló rémregényt lefoglalta a hatóság; a pikans fényképeket pedig ki tudja, meddig fogják még árulni; mert hát mi gondja van arra a törvény embereinek, ha az ifjuságot ilyen botrányos képek serkentik a ledér életre, melynek maholnap már annyi áldozata lesz nálunk, mint valamely járványnak?!

Egy új Catora volna szükségünk, ki ellenőrizze és nyilvánosan büntesse emez erkölcsi gyom gondatlan kertészét!...

Ethikus.

A száraz eljárás körül szerzett tapasztalatok.

Vogel tanárnak négy évvel ezelőtt (1880 szept. 16.) föltalált „gelatine-collodium-emulsió“-jára vett szabadalma lejárván, most már megtámadás nélkül minden érdeklődő készítheti. Hogy tehát t. olvasóink közül némelyek kísérletet tehessenek, ime röviden leírjuk:

2 g. collodium-gyapotot feloldunk 50 g. alkoholban és 50 g. jég-czetben; továbbá száraz bromezüst-gelatine-t háromszor annyi eczetsavanyban, azután mind a kettőt egyenlő mennyiségben vegyítjük össze. E vegyítéket gyöngén megmelegítjük s mint közönséges emulsiót felhasználjuk. Vagy pedig megfordítva 7 g. szárított collodium-emulsiót oldunk fel 15 g. alkoholban és 90 g. jég-czetben és 2 g. gelatine-t 20 g. eczetsavanyban feloldván, adunk hozzá.

Konarzewski szerint 1 r. collodium-gyapotot 50 r. jég-czetben és 50 r. alkoholban oldunk; továbbá 1 r. collodium-gyapotot 50 r. alkoholban oldunk s

ehhez 10 r. bromezüst-gelatine-t tévén, a kétféle oldatot egyenlő mennyiségben vegyítjük.

Mivel pedig a réteg az üveglapra nem könnyen tapad: a lapokat előbb a már ismert chromtimsós vékony gelatine-oldattal kell behuznunk s jól kiszárítanunk. Mielőtt lapokat huznánk be, az emulsiót (feloldás végett) edényével $\frac{1}{4}$ óráig C. szerint 50° meleg vízbe állítjuk. Schnauss dr. szerint az ilyen lapok 1 óra alatt teljesen megszáradnak és a nedves eljárás szerint készüteknel háromszor érzékenyebbek.

Mindnyájan emlékezünk még rá, hogy ez az eljárás annak idejében milyen nagy sensatiót csinált: kapva kaptunk rajta s ha munka közben az eczetsavany hathatós szaga mint nekünk, úgy másoknak is kábulást nem okozott volna, még most is alkalmaznók. Egyedüli nagy előnye ez eljárásnak az, hogy a lapokat behuzás után is tüstént exponálnunk lehet, vagy akár megszáradása után s ilyen állapotban határozatlan ideig megmarad változás nélkül úgy, mint akármely száraz eljárással készült lap.

Mi azt tapasztaltuk, hogy a teljesen kiszáradott lap csaknem még egyszer olyan érzékeny, mint a nedves. A túlságosan sok savany lehet az oka, mely a képek előtüntetésénél hátráltatólag hat. A nedvesen exponált lap több időt kíván az előidézésre, mint a száraz s ha ez előidézése előtt néhány perczig vízben áztattatik, rajta a kép még hamarabb tűnik elő. Nekünk eleinte. vasoxalattal nem sikerült nedvesen exponált lapokra teljesen kielégítő negatívot előidézni. holott szárítottakra kielégítően sikerültek. Ammoniakos fűrésztéssel érzékenysége is fokozható. Tehát ez eljárás fölött nem lehet pálczát törnünk, mert lehetnek olvasóink között olyanok, kik az eczet szagát nemcsak kiállják, hanem szerethetik is, a mennyiben az egészségünknek sem árthat akkor, ha laboratoriumunk elég szellős: azután az eczetgőz igen hathatós desinficiáló szer is. Egy másik előnye ez eljárásnak, hogy a negatívnak a fixáló natronban a világosságtól nem érintett részei egy harmad idő alatt oldódnak fel összehasonlítva más száraz lapokkal s így nagyon természetes, hogy a bennük hátramaradt natron is sokkal gyorsabban és könnyebben megsemmisíthető. Végül még azt kell megjegyeznünk, hogy az ezen eljárással készült negatívak hasznoltának a nedvesen készütekhez.

A bromezüst molecularis modificatiója, mely lényeges tanulmány a fényképészetben (M. de Pittuerstől).

Tudjuk, hogy a bromezüst különböző molecularis modificatiókon (változásokon) megy keresztül, melyeket színéről, de sokkal inkább érzékenységéről lehet megismerni. E tárgyról Stas az „Annales de Chemia et de Physique“ nagyon nyomatékos munkát hozott nyilvánosságra; mivel pedig e munka különösen chemiai szempontból indul ki, arra, hogy mint fényképészeti új specialitás is tökéletesíttessék: számos kísérlet kívántatik. A bromezüst-gelatine-eljárásnak köszönjük a különféle molecularis változások ismeretét, melyektől a

bromezüst vagy valamely agéntiák hatásától, vagy némely föltételektől szenved elannyira, hogy a lapokon az emulsiónak érzékenysége fokát, fehér világosságon tekintve, már meglehet annak színéről határozni.

A collodium-lap — rá tekintvén — kékes fehér, ha pedig keresztül nézünk rajta narancssárga; a nem nagyon vastag bromezüst-gelatine-emulsió-réteg — rá tekintvén — zöld, áttekintve pedig lilás kék; ha ez — rá nézvén — sötétebb zöld: újon készült; tehát a kevésbé érzékeny bromezüst-collodium rajta áttekintve narancsszínű, rá nézve pedig palakőszínű, később azonban állásával mindinkább érzékenyül s rajta áttekintve piros narancsszínűt vált s fehér felszíne egész sárgás fehér lesz.

A nedves lapok érzékenységéhez hasonló némely bromezüst-collodium-emulsió készítésénél a bromezüst nagyon érzékeny alakúvá fejlődése némelykor sikerül; az ilyen emulsió-rétegek — rajta keresztül nézve — ama sajátos lilás kék színe van, felszíne pedig nem zöld, hanem sárgás fehér. A közepes érzékenységű gelatine-emulsió hasonló viselkedést: a réteg felszíne némelykor sárgás fehér, úgy szintén az is, mely magában kevés jodezüstöt is tartalmaz. A kevésbé érzékeny bromezüst-emulsió félig átlátszó, a nagyon érzékeny ellenben csaknem átlátszhatatlan.

A bromezüst-réteg színéről és viszonylagossága szerint való különböző változásokról az alábbi táblázatos összeállítást közöljük:

A lap áttekintésénél:

Rátekintésénél:

Félig átlátszó réteg.	Narancsszín	Palakék:	Minden újan készült collodium-emulsió.
		Kékes fehér:	Idősebb bromezüst-coll. nedves eljárásnál.
Pirosas narancsszín.	Pirosas narancsszín.	Kékes fehér:	Nagyon érzékeny nedves collodium.
		Sárgás fehér:	Nagyon régi bromezüst-collodium.
Csaknem átlátszhatatlan réteg.	Lila-kék szín.	Sárgás fehér:	Nagyon érzékeny bromezüst-collodium.
		Zöldes sárga:	Közepes érzékenységű bromezüst-gelatine-emulsió.
	Kék.	Zöld v. lilazöld:	Nagyon érzékeny bromezüst-gelatine.
		Határozatlan szín:	Bizonyosan nagyon kevésbé érzékeny bromezüst-collodium, mely fátyolos képet ad, de melylyel a spectrum piros részét le lehet venni.

E táblázatból azt vehetnők ki, hogy a réteg felszínes, kék, fehér, sárga és zöld tömecs (molecular)-korcsok, melyek — a rétegen áttekintve — a bromezüst narancsszín vagy lilás kék módosulatai (modificationes). Úgy tetszik azonban, hogy itt e változatosságok (varietates) száma nem korlátozott; nevezetesen a kék collodium-emulsiók érdemelnek különösen megemlést. Némely kék collodium-emulsiók fátyolosságuk mellett nagyon kevésbé érzékenyek; másokkal pedig a nap színképének piros részét, sőt ultrapiros részét is le lehet

venni, mint azt Abney kapitány „A nap színképe fényképészeti szempontból“ című nevezetes munkájában megmutatta. Ennek az emulsióknak tiszta kék színe, valamint érzékenysége további varietasokra mutat.

A narancsszínű emulsiót a kék színűtől a mikroszkop hasonlóképen megkülönbözteti. A lényegükben nem sokat különböző finom testecsek ommoo21 és ommoo14 körül mozognak; a legfinomabbnál azonban csak ommoo07 nyomnak. De míg a narancsszínű bromezüst határozatlan körzetű, a lilás kék bromezüstnek határozott alakja van és nagyobb dimenziót is ölt, mint Eder dr. a bromezústról írt nevezetes munkájában is megjegyzi, hogy öt napi füllesztésre ommoo8-tól ommoo3-ig emelkedik. Abban tehát, hogy hosszas főzéssel vagy füllesztéssel a bromezüstnek érzékenysége (egész a fátyolosságig) növekedik, azt a magyarázatot találjuk, hogy a legérzékenyebb, tehát a durva szemcséjű bromezüst nem ad olyan finom negatívot, mint a kevésbé érzékeny és finom szemcséjű emulsió.

Minden eddig ismert különféle bromezüst közt az a legérzékenyebb, mely nagyobb és tömöttebb részecskékből (testecsek) áll, és a mely gelatine-nal vegyítve áttetszőleg lilás kék, rátetszőleg pedig zöld réteget ad. (A „Bulletin Assotiation Belge de Photogr.“ és a „Photogr. Archiv“ után).

*

Tagadhatatlan, hogy a fentebb említett emulsió a legérzékenyebb, csalahatatlan mintául azonban még sem vehetjük, meri gyakran némely emulsió tiszta és szép színű s a negatívok vele fátyolosak lesznek. Abban pedig, hogy a durva szemcséjű emulsió volna legjobb, vagyis legérzékenyebb, a gyakorlat ellenmondást talál. Minél érzékenyebb az emulsió, a vele készült kép annál gyöngébb s ha nem fátyolos, okvetetlenül megerősítést kíván. Itt a bromezüst-testecsek nagyon finomak s a finomság fokozásával kevesebb megvilágítást igényelnek, elannyira, hogy teljes fátyolosság áll be.

Minél érzékenytelenebb az emulsió, a rá készült kép annál durvább árnyéklatú és kemény; itt a testecsek durvák s a durvaság fokozásával mindinkább több időt igényel a megvilágításra s a kép mégis kemény. Hogyan állhat tehát az a föltevés, hogy a durva szemcséjű emulsió a legérzékenyebb, mikor a gyakorlat éppen az ellenkezőt bizonyítja?

Veress Ferencz.

Levél a szerkesztőhöz Amerikából.

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Köszönet szíves üdvözetéért, melyet becses lapjának 11-ik számában küldött. Ugyanott említett barátaimnak én is viszont küldöm baráti üdvözetemet.

Mindenekelőtt meglepetésemet kell nyilvánítanom a fölött, hogy becses lapja már három éve fennáll s erről engem kartársaim, kikkel levelezésben állok, nem értesítettek. Ezt tudva, már rég találkoztunk volna ezen a téren. No de

engedelmevel pótolni fogom a mulasztást. Ön tehát tek. szerkesztő úr elfogadja közreműködésemet érdemes lapjában. Én ezt szívesen és örömmel teljesítem, de hogy minő eredménnyel, az már az olvasó közönségtől függ, ha vajjon érdemesnek tartja-e levelem elolvasását. Oda törekszem majd, hogy arra érde-
mesekké tegyem soraimat.

Annak, hogy még oly hátra vagyunk a fényképészet irodalma terén, talán kizárólag az az oka, hogy legtöbb kartársunk igen kis körűnek tartja a magyar fényképészet irodalmi működését, mert az Magyarország határain túl — a nyelv miatt — nem lehet hatással. Szerintem ez igen hibás felfogás. Nincs oly kis nemzet (és a magyar nem éppen a legkisebb), melynek hasznos működése bárhová útát ne találja. Azon vonalra emelkedve, melyen a külföld áll, bizony csakhamar érdeklődéssel venné az a magyar fényképészet működését is. Ausztria vajjon óriás-e hazánkhoz képest? miért van tehát Bécsnek oly világszerte elismert híre s miért uralkodik kereskedése úgy szólván Magyarországon? És a keleti tartományokban, hol az éppen olyan idegen, mint a magyar, van-e a magyarnak felsőbbisége Bécs fölött, vagy csak túlszárnyalja-e azokat a tartományokat a fényképészeti előhaladásban? Én azt hiszem, hogy vajmi kevésé. Miért van tehát ez így, és éppen ezen a téren, a fényképészetben, mely az emberi társadalom oly fontos és oly előkelő műiparága? Ezek a dolgok a művelődés finomabb szálai; a verseny a művelt nemzetek közt már nem a közönségesebb mesterségek közt működik. Az ily magasabb szellemi foglalkozás és az abban kifejtett haladás mintegy mértéke valamely nép műveltsége fokának a külföld előtt. Az tehát t. kartársaim, hogy tömörüljenek egy központ felé és mindenképen emelkedjenek a külföld színvonalára, ez uraim oly társadalmi szükség, melyet nem szabad már sokáig elhalasztani, melyet meg kellett volna már régen tenni. A tér, melyen a magyar fényképész működhetik, éppen oly nagy és széles körű, mint bárhol. A nyelv pedig vajmi kevés hátrány itt, ha ugyan egyáltalában ennek vehető.

Az amerikai fényképész gyakorlati ember. Nincsen az a szellemi eredmény, jött légyen az a földgömb bármely országából, melyet ő gyakorlatilag ne használna fel, ha jónak találja. Így a fényképészet terén (nagyban) az amerikai műipar talán legelől áll minden újdonságban s minden előhaladásban. A ki pedig valamit feltalál vagy javít, nem tartja meg azt magának, hanem értékesíti és terjeszti. Ezt pedig a fényképészeti irodalom ily nagy előhaladottsága mellett igen gyorsan megteheti. Magam ismerek 10—12 fényképészeti lapot itt az Egyesült-Államokban; ezeket pedig szintén nem a hazafiság tartja fenn, hanem az előfizetések jövedelme.

Az amerikai fényképész arra törekszik, hogy mindig sok dolga legyen. Ez az oka, hogy az árak itt oly alant állanak; nagy árakat csak az a néhány fényképész szabhat, kiknek híre elterjedt és firmájuk régi. Három dollár = 7 frt. 50 kr. a legelterjedtebb ára egy tuczat kabinet-fényképnek, hanem azután van sok oly műterem országszerte, mely átlag 30—40 levételt tesz naponként. Itt tehát inkább a mennyiség hozza a hasznot. Az általános közönség nem oly

válogató a minőségben. Ez ugyan baj, de nem a fényképészt illetőleg. A jó azért mégis megtalálja a maga közönségét; idővel pedig a helyes ízlés mégis csak a jó munka iránt fog kifejlődni. A közönséggel való érintkezés itt sokkal üzletszerűbb, mert az amerikai faj nem is szereti a hajlongást, meg a kézcsokolást. Ismerek oly országot, hol ez a neveltségig divik, itt „monkey-business“-nek nevezik, a mi magyarul annyit jelent: „majom dolga.“

A levételekből az illető mindig lát nyers nyomatot (Proof) s csak ennek megtekintése után teszi megrendeléseit. A mi én nyers nyomatnak nevezek, az a retouche-irozatlan matrice után készített nyomat, világosan copirozva és minden mosás vagy aranyozás nélkül, úgy hogy míg az illető nézi, az lassankint szürküljön. Ezáltal a levett arczképének szépsége hiányait csak rövid időre szemlélheti; mikorra pedig a proof kissé megszürkült, azt hiszi, hogy csalatkozott az első benyomásban. Megrendelése ennél fogva inkább bizonyos. Bizonyára gyakorlatibb eljárás ez, mint ha a retouche-irozatlan anyakép után készítünk nyomatot és azt megaranyozva mutatjuk be. Ezeket a proofokat összegyűjtve, igen természetes, hogy többet adnak vissza kiegészítésük után ezüstben, mint ha aranyozva és mosva lettek volna. Látni való ennél fogva, hogy az ily nyers nyomat mutatása igen helyes eljárás. A gyakorlatban ez még jobban kitűnik, mert igen gyakran mind a két nyers nyomatból rendelnek. A mennyire én tudom ez az eljárás Magyarországon éppen nincs divatban.

A kész képeket itt nem igen szokták retouche-irozni; ez pedig kiváltképen azért van így, mert mindenki melegen vasalja (szatinirozza) képeit. Ez a meleg vasalás igen szép fényt ad a képeknek és sok más tekintetben is jó. Én úgy tapasztaltam, hogy akár mennyit legyen is retouche-irozva a kép, ha a tushban gummi arabicum van és az jól megszáradhatott, bátran lehet a képet melegen vasalni. Magától érthető, hogy vasalás előtt a képet szappanozni kell, mihez a közönséges csalill-szappan jó szolgálatot tesz. Továbbá a vasaló gépnek jól meg kell melegednie, mert különben fényt nem ad. Én még az aquarell-képeket is, melyek albumin-papírra vannak főtve, így vasalom és sikeresen. Jól meg kell szárítani, szappanozni s jó melegen vasalni. Ezt nem úgy említem föl, mintha sokan nem tudnák, hanem mert lehet mégis olyan kartársunk, ki hasznát veheti e megjegyzéseimnek.

A száraz lapok használatban vannak itt is, a mint erről jövő levelemben bőven fogok szólni. Most még csak azt említem meg levelem végén, a mi nem tartozik szorosán a fényképészethez, de figyelmet érdemel.

A hatalmas magasságú Washington-émlék éppen ma készült el. Két órákor délután tették rá a befejező követ. Igen horult és esős idő volt, hanem azért meglehetősen jól sikerült a róla vett kép, és pedig abban a pillanatban, mikor a befejező követ rá helyezték. Egy agyú durranás jelzé ezt, melyet még 20 durranás követett. Ez az emlék 555 láb magas, márványkövekből készült obeliszk. 1848-ban kezdték építeni. 152 láb magasságban alapját kellett erősíteni, mert egy oldalra süllyedt. 1880-ban folytatták építését és ma, decz. 6-ikán fejezték be. Az obeliszk belsejében csigalépcső és felvonó-gép

van, melyen a közönség felvonatva gyönyörködhetik a szép kilátásban a csúcs hajlásánál e czélra alkalmazott nyílásokon. Jövő február hó 22-ike, a nagy Washington születése napja lesz emlékének szentelve. Küldök majd a t. szerkesztő úrnak képet is ez obeliszkről. (Szívesen vesszük. — Szerk.)

Magamat szíves jó indulatáha ajánlva, vagyok kiváló tisztelettel honfitársa.
Amerika, Washington, decz. 6. 1884.

Ketskeméthy Mihály
fényképész.

KÉT BETŰ.

Ha egy pohár víz epochalis fordulatot tudott alkotni a politikában, miért ne tehetne ilyet „két betű“ egy közönséges ember életében? Egy igénytelen zsebkendő is milyen zavarba tudta hozni a szegény szerecsent. Othellót! Mennyire fel tudta csigázni képzelő tehetségét, mennyire felkorhácsolta feltékény dühét s a legiszonyúbb tette ingerelte. Szegény Desdemona, talán éppen két betű áldozatává lettél?!... Ha a mi emberünk „Zsákospárna“ idejében él, aligha meg nem örökíti valami szívrazó drámában a világ legnagyobb költője. Erdemes volna rá — elhiszem... „Vagy életed, vagy pénzed“ volt a legtöbbnek jelszava; és ha az előbbit oda adták, a másikat meghagyták. Nem így a mi emberünk, hanem: a pénzedet elveszem s ráadásul, bár venusi vagy adonisi szépségű vagy is, arcodat eltorzítom. Rettenetes ember. Othello belátván elhamarkodott és igazságtalan tettét, lovagias bátorsággal, önmagát vádolta és ítélte el. A mi emberünk ellenben az összes civilizált emberi nemre akarta zsarnokságát octrojárni, mintha minden szép iránti hajlamot — mint az aesthetika fölesküdtött ellensége — ki akart volna irtani az ember lelkéből, és a szép kaukázusi fajt, ha nem is éppen paviánná, de legalább is congo-négerre változtatni.

— Kedves collega, mondám, az ilyen arcok nem a mi éghajlatunk alá valók; ezekkel inkább Sudanban figurálhatnak.

— De, szabadkozék a collega, ezek a puha lágy képek; hisz a fehér képeket általában megvetik, mint művésztetleneket. (Collegánk minden áron művész akart lenni).

— Collega úr, én is tudom, hogy kevés paprika fölségesen megizesíti a paprikás húst, de csak nem hiteti el senkivel, hogy merő paprikából valaki élvezhető ételt tudna készíteni? Hatott a hasonlítás collegánkra és kissé alantabb hangon szólalt meg.

— Ismeri-e az úr a száraz lapokkal való negativ-eljárást? Kérdé tőlem némi tartózkodással.

— Hogyne, hisz a meleg beállta óta kizárólag ezekkel végzem levételeimet.

— Ugyan honnan tetszik vásárolni emulsiós lapjait?

— Sehonnan, mert magam készítem.

— Tehat azért boldogúl ön! Én megkisértettem már több gyár munkáját, de úgy találtam, hogy az egyik rosszabb a másiknál.

— Nem gondolnám, hogy helyesen ítél ön, habár a száraz kezelés még eddig nem felel meg minden sanguinicus reménynek, mégis van annyi bizalmam hozzá, hogy bármelyik áruba bocsátott lemezzel, helyes eljárás mellett legalább is hasznavehető matrice-ot készítsünk.

E rövid beszélgetés után a collega megkért, adnék neki egy kettős vizitellemt, mert két családi levétele kínálkozik, s van reménye, hogy az én lapjaimmal sikerülni is fog neki. Készséggel adtam neki egy emulsiós lapot, figyelmeztetvén, hogy azt előidőzés végett hozza el hozzám. Ámde a collega okosabb akart lenni bárkinél és maga idézte elő a képeket. Hanem uram bocsá, ilyet sohasem láttam még; kezdettem is egy kissé jobban érdeklődni a dolog iránt és tettem is csodálatos fölfedezéseket.

Először is okos collegánk az előidézőt éppen fordítva tette össze, t. i. 1 rész kalisót és 3 r. vasat. Ez ugyan elég arra, hogy még Áspis úr is elnevesse magát, a java azonban még csak most jön. Ő ugyanis azt hallotta, hogy a már egyszer használt előidézőt többször is lehet alkalmazni; de hogy miként és minő föltételek mellett, arra nem is gondolt, hanem nyitott üvegben hagyta azt állani, minden elővigyázó sejtelen nélkül. De hát az a „két betű“ — kérdezi talán már az olvasó — mit vétett annak a szerencsétlen fráternek? Igaz biz az, beszéljük hát el.

Hallotta a collega, hogy Schnauss doctornak egy munkája jelent meg, melyben az összes, mind a fényképezési szakba vágó „recipe“ közölve van és azzal a jó tulajdonsággal bír, hogy a ki egyszer keresztül olvassa, oly tudós lesz, mint Schnauss dr. maga. Kapott collegánk az alkalmon és meghozatta e munkát azonnal. Kezdte is olvasgatni (magától érthető, hogy csak úgy felibeharmadában, mert az egész munkát egyszerre akarta felfalni) és annyira belemerült, annyira megzavarodott a feje, hogy midőn „jó nap“-ot kívánt neki valaki, ő zavarában „jó matrice“-ot viszonzott, mert a szerencsétlen egyébről sem tudott álmodni, mint kitűnő jó matrice-ról.

A fönt említett hibát akarta orvosolni, vagyis egy kissé erősebb képeket előállítani; azonnal elővette a „Recipe-buch“-ot és szerencsésen meg is találta a kulcsot, mely a recipe leírása után így hangzik: „Soll er hart arbeiten, so gebe man hyposulfít hinzu.“ Mi könnyebb ennél? gondolá a collega; ha csak ebből áll, adhatok hozzá eleget, de természetes, hogy a matrike-ok annál rosszabbak lettek. Ezt resultálta a híres könyv. Pedig ha a collega csak kevéssel is jobban értett volna németül, vagy tudott volna valamivel többet a chemiából, pórul nem járt volna.

A történeteket nekem elbeszélvén, mondhatom, hogy nem kis zavarba hozott.

— Mutassa meg azt a kétségbeejtő recipét — kértem a szerencsétlen embert.

— Itt van, mondá s átnyujtotta a kérdéses könyvet. Elolvastam az il-

lető passust s minden komolyságom daczára sem tudtam visszatartani a kitörő habotát. — Úgy-e uram, mondá, haszontalanok a könyvek, a folyóiratok és egyáltalában a fényképészetre vonatkozó és nyomtatásban megjelenő írka-fírka. A dolog velejét az illető szerzők megtartják maguknak és áruba bocsátják a „nesze semmi“-t, de mielőtt jól megfognád, fizesd meg még jobban.

— Kedves collega úr, ön ismét elhamarkodva és még meggondolatlanabbul ítél. Ön megsérti, habár in effigie, az illető tudósokat, kik éjjel-nappal fáradoznak, hogy napfényre hozzanak oly dolgokat, melyekről eddig csak álmodni sem mertünk volna. Rossz néven nem vehetjük tőlük, hogy egyik vagy másik a maga hasznát is szem előtt tartja, mert meg vagyok győződve, hogy önnek sem jutna eszébe csak egy néhány forinttal is az ilyen tudós feutartásához járulni; sőt ha jól tudom hazánk szülöttjéért sem határozta még el magában, hogy 4 frtot áldozzon. Pedig a „Fényk. Lapok“ szerkesztője nemcsak önzéstelenül, hanem pénzáldozattal is bocsátja lapját a közjó kedvéért napfényre bárkinék, dús tartalommal és szakismerettel. Olvasta volna csak ön az eddig megjelent füzeteket, meg vagyok győződve, hogy nemcsak másképp ítélne ön, nemcsak ön maga készíthetné az emulsiós lapokat, hanem hálás köszönet-től elragadtatva áldaná a tudósokat általában, de legfőképen azok között az önzéstelen és áldozatra kész embereket. Tanuljon és olvasson ön s ajánlom, hogy hozzon a teoriának is egy kis áldozatot, mert a modern muzsák ezzel is megelégesznek. Azt pedig könnyen beláthatta volna, hogy most csak két betű okozta zazarát. A helyett, hogy így hangzanék: Sollte er hart arbeiten stb., sajtóhiba esüszött a műbe. a hol „soll“ van nyomtatva, mely éppen ellentétes értelmű.

Mennyire hatott a végzetes két betű földériteése a collegára, nem tudom. valószínű, hogy ő is e szavak alá búvik: „Mit 100 Eselsschwänzen, die wenn man sie auch stutzt, im Augenblicke sich wieder ergänzen, genau der Aberglaube“ — a mi azonos az ostobasággal, mely ellen pedig még az istenek is eredménytelenül harcolnak. . .

Rottmann Farkas.

Az én jubileumom.

(Ünnepi szószátyárkodás.)

Szemérmertlenség volna azt állítani, hogy eddigi cikkeimet valami nagy örömteljes készséggel irtam, de azt jó lélekkel elmondhatom, hogy soha úgy elkeseredve és vonakodva nem nyultam a tollhoz, mint most.

Miért? kérdik a nyájas és nem nyájas olvasók bizonynyára.

Hát azért, mert ez a cikkem e lapban a tizenharmadik! S nekem ezzel az ominosus számmal kell kezdenem ezt a boldogságos új esztendő! Gondolkodtam is nagyon, hogy miképen lehetne elsusolni ezt a 13-ik cikket; megkíséztetem rábirni a szerkesztő urat, hogy a 13-ik cikket nem csinálván

meg, mindjárt a 14-iket fogom megcsinálni a februári számhoz, de nem lehetett kapacitálni. Lelke legyen rajta, ha az átok megfog.

De hát csak most veszem észre, hogy ha én az elmúlt ó-esztendőben, a mely csak az imént rugott még utolsót, tizenkét cikket irtam, úgy nekem jubilálnom kell!

Jubileum!

Könnyű ez másnak! Tíz esztendőös miniszterkedés, huszonöt éves házasság, negyven éves színészi pálya, ötven éves írói működés jubileuma mind sifli az én egy tuczat cikkemnek jubileumához képest. Tíz éves miniszterek nem parádéztak, 25 éves házastársak hajba nem kaptak, negyven éves színészek nem borotválkoztak és ötven éves írók nem füllentettek annyiszor, a hányszor én — keserű egytuczatos — cikkes pályám alatt felfohászkoztam végzetemnek mostoha volta ellen!

Szerkesztőtől zsaroltatni, álmomból fölveretni, szökevényként elfogatni, kalodába záratni s cikkírásra így kényszerítettetni, munkatársaktól irigyeltetni, ostobákkal perlekedni, szemtelenekkel gorombáskodni, kéziratért lóto-futó fiuk elől menekülni, általuk üldöztetni, e miatt folyton rémes álmoktól gyötörtetni, szedőkkel czivakodni, sajtóhübákkal küzködni... ez mind az én sorsomnak átka s ennyi gyötrellem után bizony megérdemleném, hogy nyugalomba helyezzen a szerkesztőség, mint erejevesztett rokkantat s fölmentsen mindennemű cikkírásnak még csak gondolatától is!...

Haj! mily mámorba ringatja lelkemet ez az édes ábránd!...

Nyugalmasan ülnék otthon, ruganyos karszéken s pápaszemen keresztül olvasnám a Fényk. Lapokat s valami új Áspis cikkeinek olvasására visszaidézném emlékembe az én gyötrelmeimet, mint a hogy a harcok vén veteránja visszagondol csatáira...

De ez csak ábránd, futó bolygó fény, melyet nem érdemes kergelni. Csak maradok én továbbra is a t. szerkesztőség desentorságra hajlandó munkatársa s a míg örvendek egyrészt egy tuczat cikkem megírásának jubileumán, másrészt előre kesergek a jövő tuczat megírása miatt. De ki tudja mi lesz velünk addig, míg én ismét jubilálok?...

Ha végig olvastam (immár vagy századszor, úgy hogy mindeniket szóról-szóra, betéve el tudnám mondani) az én eddig kidrukkolt egy tuczat cikkemet, hát magam is elbámulok, hogy miként tudtam én annyi badar dolgot összehordani, a helyett, hogy okos és szakszerű cikkeket irtam volna a fényképészetről, a mihez különben annyit értek, mint ama bizonyos hajdu a harangöntéshez. Megtanulhattam volna a fényképezés művészetét s mint műkedvelő fényképész, tudományomat értékesíthettem volna.

Erről jut épen eszembe, hogy tavál nyáron milyen porúl jártunk a fényképészet miatt. Egy kis igénytelen faluba voltam vendégül hiva egy jó barátommal együtt. Ki is mentünk s barátom, a ki műkedvelő fotografus, magával hozta gépjét is. Egy alkalommal aztán csakugyan igénybe is vettük,

ugyanis kivittük a faluvégén lévő emelkedésre, hogy ott a körülöttünk terjedő regényes vidékről levételeket eszközöljünk.

A míg mi javában forgolódnunk gépünk körül, a jámbor és tudatlan falusi nép mód fölött gyanus tekinteteket vetett felénk, suttogtak, tanácskoztak s valami falu esze kisütötte, hogy mi ispiónok vagyunk, s a mit mozgatunk: az nem más, mint egy ágyu (!), melylyel mi a falut és a népet elpusztítani akarjuk.

Lett erre a hirre nagy riadalom! A fehérnépség jajgatni kezdett, a bátrabb nem pedig vasvillát ragadva, zárt tömegben tartott felénk s odaérvén: a legbölesebb közülök, ki ama rémhírnek kovácsolója vala, elénk állott s azt kérdezte épen nem szaloni finomsággal tőlünk, hogy:

— Mit akarnak itt az urak csinálni?

Én, ismervé a nép természetét, fölvilágosítani akartam őket, de az én műkedvelő barátom megharagudott a goromba „adjon isten“-re és ép olyan „fogadj isten“-nel felelte:

— Mi köze ahhoz kendnek!?!...

— Ugyan úgy-e? Hát mi elnézzük talán, hogy itt ispiónkodjanak és ezzel a veszedelmes ágyuval elpusztítsanak bennünket? Majd meglátja az ur, hogy nem hagyjuk magunkat mi sem!...

Összenéztünk. Barátom, kinek arczáról az „odi profar.um vulgus...“-féle elvek határozottan leolvashatók voltak, rettenetesen megharagudott. Én pedig elnevettem magamat.

A falubeli népség pedig szörnyen megbotránkozott, hogy én ilyen halálos veszedelem küszöbén még nevetgélek.

Nehogy pedig fotografus barátom olyant mondjon dühében, a mire a választ aligha a vasvillák nem adják, siettem népszerű modorban fölvilágosításokat adni az atyafiaknak ezen újmódi ágyu-ról. Kezdetben nem akartak binni, de utóbb, midőn egy katonaviselt ember pártomra állva kijelentette, hogy ő csakugyan látott katona korában efféle masinát, kezdetek haza felé szállingózni, folyton hátrafelé tekintgetve, hogy nem viszi-e el a fejüket valami kóbor ágyugolyóbis.

Az én barátom pedig összepakolt még aznap s minden marasztalás, biztatás, ígéret daczára mélyen megbotránkozva hazaütazott s a nyakamat merném rátenni egy fületlen gomb ellen, hogy többé ennek a falunak még csak tájékára sem jön.

Másnap találkoztam azzal a bölcseszű férfiuval, a ki úgy felzúdította rémhírével a lakosságot s újból iparkodtam kapacztálni a tegnapi esemény felől. Tetette ugyan magát, mintha minden szómat hinné s a dolgot immár tökéletesen értené, de azért, mikor barátom elütazását említém neki, ezt mondá:

— Jól tette, hogy elment, mert akármit mondanak is énnekem, még sem jóban törte a fejét az a német!...

Áspis.

Budapesti levelek.

I.

A budapesti fényképész ifjak mozgalma. — Goszleth István jelmez-képei. — A chromo-képekről. — Válasz Türkel L. urnak.

A budapesti fényképész ifjak kezdenek valahára önértetre ébredni! Ha az oly sokszor emlegetett egyesület eszméje még eddig meddő is maradt, ha az oly égető szükségét pótló egyellen szaklapunkat nem is pártolták kellően, mi hiszszük, hogy ez az ifjuság még is lelkesülni tud, ha akad a nemes ügynek apostola; hiszszük, hogy a jó példát követni nem haboznak, ha a jó példát van a ki megadja. Csakhogy éppen ez a baj itt a fővárosban, hogy a főnökök nagyobb része idegen nemzetiségű lévén, a hazafias czélok nem lelkesítik őket fáradságra, esetleg egy kevés áldozatra nem buzdítták. S a segédek pedig, kiknek érdekekben állott volna eddig is valamit tenni, miután látták, hogy a főnökök nem törődnek semmivel, ők is tétlenül maradtak, mert hiába! a példa ragadós, ha rossz is. S azután meg kell vallanunk, hogy nálunk kellő egyetértés sem létezik; lenézés, irigység vagy valami más okok lehetnek azok, melyek főnökeinket egymástól távol tartják, minek azután az a következése, hogy más úton sem akarnak egyesülni. Pedig tehetnék igen könnyen, kevés fáradsággal és áldozattal; hanem félre kellene tenni a személyes kérdéseket s helyébe kevés ügybuzgóság kellene. Épen ezért jól teszi az ifjuság, ha a lobogót a kezébe veszi s megkezdi a harcot azon tétlenség és közönyösség ellen, mely eddig mindnyájunk kezét kötve s ajkát zárva tartotta. Ha egyesületet nem tudnak vagy nem akarnak főnökeink alakítani, az ő hibájuk, az utókor őket fogja vádolni — annál több lesz a mi érdemünk, ha tehetségünk szerint megteszszük kötelességünket.

A fővárosi fényképész ifjak előleges mozgalma egy „önképző-kör“ megalakítására törekszik, s habár midőn e sorokat írjuk, még csak egyes műtermek ifjai terjesztik az eszmét, mindazonáltal hiszszük, hogy lapunk következő számában már az értekezleiről is jelentést tehetünk.

Addig lássuk fővárosunk egy fiatal, tehetséges fényképészének Goszleth Istvánnak sikerült jelmez-képeit a Váczi-utca sarkán lévő Sárkány műúrus kirakataiban. Összesen mintegy 30 drb Makart alakú kép van, ismert nevű írónk Jókai Mór „Arany ember“ című színművének személyzetéről, melyet a nemzeti színház jeles írónknak újévi meglepetésül készíttetett. A képek változatossága, a helyes kivitelei retouche, a gondos kiállítás — s ha ide számíttjuk még az állások meglepő mozdulatait — miben természetesen az illető művészeknek is érdemök van — hízélgés nélkül mondhatjuk el, hogy a kiállító rövid idő alatt oly eredményt mutat föl, mi szép reményekre jogosíthatja úgy őt, mint minket, kik örömmel üdvözljük pályánk minden ily előre törekvő emberét.

Egy másik kirakatban Koller chromo-képei vannak, ki megkedveltetésül majd minden héten újabbakat állít ki. Elismerjük, hogy ezen a téren is sokra vitte ő, csak az a kár, hogy a chromo-képek nem állandók s az a nagy áldozat, mit a közönség egy-egy ilyen képerért hoz, ez által nincs kellően meghálálva. Továbbá a színek sem mindenütt kifogástalanok, melyen ugyan nem is csodálkozunk, tekintettel az eljárás nehézségeire, a mennyiben a képeken — felhúzások után — a színek sokat változnak, s így a jártasság daczára is a

festő gyakran csalódik a színek használatával. S valóban, ha megnézünk egy chromonak szánt teljesen kiszínezett képet felhuzás előtt és azután tökéletes készen, szintűgy csalódnai érezzük magunkat, mivel legtöbb esetben az előbbi hatás, a színek erőteljessége a felhuzás után elvész, mit az alsó képen aztán hiába igyekszünk helyrehozni. Szóval, az egyszerűen sós papírra színezett kép nemcsak hogy nem annyira komplikált kivitelű, de helyesebb is s nagyon örül-nénk, ha a színezéssel foglalkozó kartársaink az ilyen képeket kedvelletnék meg a közönséggel. Lehet ugyan erre egynémelynek az a kifogása, hogy a kép így bágyadt felületű, ámde éppen e finom lágyág adja neki azon nyugodt hatást, melyet alalmunk van tapasztalni az ilyen képek szemléleténél.

És most még kötelességemnek tartom lapunk mult havi számában meg-jelent Türkel L. budapesti fiók-üzletéből reám vonatkozó „helyreigazításra“ a következőt válaszolni:

Hogy vannak helyben czégek, melyek Bécsből s máshonnan is hozat-nak emulsiós lemezeket, elismerem, de előbbi állításom mellett megmaradok, hogy nagyobb részét Veszprémi S. látja el Dr. Monkhoven-féle lemezekkel; miről hogy nem tévesen vagyok informálva, bizonyíthatom Vesz-prémi S. hiteles üzleti könyvéből kivett forgalmi kimutatással — ha úgy tetszik.

Különbén maradok tisztelettel:

Cs. G.

VEGYESEK.

Jelen számunkban a „Hungaria“ hirdetésit annál is inkább ajánl-hatjuk t. olvasóink figyelmébe, mivel a töle szerkesztőségünkhöz (bírálatra be-küldött 6 drb lapot megkisértvén, a külföldiekéivel szemben teljesen kiállják a versenyt. Varnerke sensitometerjén a 20-dik szám eléggé kivethető rajtok vas-oxalattal idézvé: tehát az érzékenyebb-féle száraz lapok közé méltán so-rozható. A rájok készült negatív-kép egyentelen finum és tiszta árnyéklatú s ereje teljesen elegendő lévén, utólagos erősítést nem igényelnek. Újabban föl-fedezett sensibilisatorunk segélyével a legborusabb időben is, hajlékban s má-sodpercnyvi világítással, teljesen kielégítő negatív-képet lehet velük nyerni.

Liesegang dr. nevét bizonyosan ismeri minden pályatársunk. Ismernie kell mindazoknak, kik iparművészetünk haladása iránt kezdettől fogva melegen érdeklődtek. Fényképészeti szakirodalmunkban eddig kevesen fejtettek ki még oly nagy mozgalmat, mint Liesegang dr., ki 30 év alatt oly sokat dolgozott, hogy fényképészeti munkáiból egy kis könyvtárt alakíthatnánk. E munkáknak mindegyike becses és bennük a szakember megtalálhatja azt, a mire szüksége van. Tájékozást nyújtanak mindazoknak, kik terünkön előre haladni igyekez-nek. Üdvözljük Liesegangot lankadatlan szorgalmáért s óhajtjuk, vajha vennék többen oly lelkesedve ez iparművészet ügyét kezükbe! — L. legújabban a „Photogr. Almanach u. Kalender für das Jahr 1885.“ cz. kisded nyolcsadrétű munkáscskát adta ki, mely 116 oldalra terjed — nem számítva ide a hirdeté-seket. A szöveg többnyire mint gyakorlati eljárásokat tartalmaz s főképen ezért ajánlhatjuk olvasóink figyelmébe. A munkát több kép is díszíti, melyek között elől a C. Jaber Hughes s a szöveg között I. W. Swan jól sikerült arcképe feltűnő. Alkalmilag majd közlünk e naptárból mutatványokat is.

D. Wilkens: „Sensibilisator for Dry Plates for Iron Otalale Deve-opers“ a czíme a Wilkens-féle érzékenyítőnek száraz lapokhoz és vasoxalat előidézőhöz. Ezt az érzékenyítőt Eisenschiml és Wachtltól, (kiknek hirdetése

lapunkban megtalálható) hozatva, megkísértettük s a leírás szerint minden tekintetben jónak és használhatónak találtuk. Legfőbb előnye pedig az, hogy a lapokon a kép rendesen kevesebb ideig tartó megvilágítás után is (benne előbb 25—30 mperczig fűrésztvén, azután jól lemosván) teljes erővel jön elő a vasoxalat előidézében. E nevezetes sensibilisator alkotó részeit később szintén meg fogjuk ismertetni t. olvasóinkkal.

Nemzetközi szépség kongressus van Párisban. A pályázó hölgyek fotografiái e hóban lesznek kiállítva. Ezek háromnegyed életnagyságban és kivágott ruhában ábrázolják a szépségeket. A kiállítást látogató közönség fog itélni; a legjobban tetsző fotográfia számát kimenetkor mindenki urnába dobhatja; e nyilvános kritika eredményét naponként közzé teszik. A végkép döntő bírák Bonnat, Carolus Duran, Puvis, de Chavannes, Folguières és Carnier-Belleuse képzőművészek, kik e hó végén proklamálni fogják a szépség királynőjét. A földj egy négyezer frank értékű gyémánt diadém; ezenkívül a legszebbek közül huszan díszokmányt kapnak. A pályázó fotográfiaiá mindenikéhez tíz frankot kell mellékelni „betét“-képen, a mi megmagyarázza, hogy az egész szépség-kongressus voltaképen élelmes üzlet, a melynek felvirágzását, a mire appellál: a hiúság bizonyynyal elő fogja segíteni.

Ez is valami. A berlini statisztikai hivatal közlése szerint az állami nyomdában működő fényképezészetek hetenkint 32 mark fizetést kapnak.

Fényképezészet az egyetemen. A mult 1884-ik év egyik felében a heidelbergi egyetemenél a többi felolvasás közt a gyakorlati fényképezészet is előfordult. Az archaeologok részéről előadta Eisenlohr A. — Hát mi mikor fogjuk elérni, hogy nálunk is nagyobb figyelemre méltatják a fényképezészetet egyetemeink?...

Műkedvelők egyesülete. Amerikában a mult évben már a műkedvelő fényképezészet is alakított egyesületet. Előnkül megválasztották Mr. T. C. Beach-ot, a „Scientific American“ egyik szerkesztőjét; a titkár pedig Mr. C. W. Canfield lett.

Új szaklap. Chicagóban egy havonként kétszer megjelenő fényképezészetű szaklap indult meg „Photography“ czím alatt. Szerkeszti Mr. F. H. Davis.

A SZERKESZTŐ IZENETEI.

Számos olvasónknak hozzánk intézett szives üdvözlétit, a beállott újévben, köszönjük s lelkünk mélyéből viszonzván, minden jóban és szépben előhaladást s teljes boldogságot kívánunk.

K. M. Vshtn. Köszönjük s várjuk az ígért levelet. Lapunkat rendesen küldjük.

J. K—ly. Lapunk borítékján olvasható a hirdetés.

X—y P. A mi a mult évben elmaradt, reméljük, hogy ez évben pótolhatjuk. A mulasztásnak nem mi vagyunk okai, mert financiaialis szempontból ez lehetetlen volt. Üdv!

D. K. Bék. Szomorú esete rokonérző lelkünkre s lapunk érdekében is nyomasztólag hat...

D. K. Ep. Alig remélhető, hogy az ajánlottnál megfelelőbbre akadhasson. Tegyen kísérletet vele... Üdv!

E. J. Deb. Köszönjük irányunkban s lapunk érdekében tett szives nyilatkozatát. Vajha szerény óhajításunk szerint teljesülhetnének terveink. Fogadja üdvözlétünket.

R. F. Sz... Úgy is... teljesen érthetőleg szokta magát kifejezni... Így, tiszta lelkét, a jóért, szépért hón dobogó szívét tárta elénkbe.

K. J. Sop. Igazad van... A gyógyszer. urak száma mindinkább szaporodik előfizetőink sorai között, ezzel régi jó hírnevüket nevelik; a régiebb időben is ők valának e szép találmány-nak legbuzgóbb pártolói s nem egy leghíresebb műkedvelő és gyakorló fényképezés vált ki közülök. Ime D. K. B-ben. De milyen sajnós, hogy mikor kész mindent tenni, lapunk érdekében támadott szembaja gátolja.

S. A. dr. P. Hogy azokról, kik még a mult évről is hátrálékban vannak előfizetésekkel s azokról, kik elein lapunk megindításakor heves pártosokul léptek fel, azután megszüntek ilyenek lenni: ezen urakról egy harmadik csoport képet adjunk lapunkba mellékletül: egy kissé talán nagyon drastikus szer lenne. Hagyjuk őket, talán visszatérhetnek még az igaz útra. Csak egy uron, K. K. uron, csudálkozunk: nem csak pártolónk, hanem intim barátunk lévén, és nemcsak előfizetője szűnt meg lapunknak, hanem mint szerető barátunk is...

INGYEN-ROVAT.

Egy fényképészeti üzlet helyiség, örök áron vagy évi haszonbér mellett kerestetik. Értekezni lehet Boross Imre fényképésznél Keszthelyen. — **Katinszki László,** Nagy-Bányán, egy segédkező fényképészt keres. — Ugyancsak Katinszkihoz forduljon az, kit az alábbi kis hirdetés érdekel: Eladó műterem. Egy házas telken levő fényk. üzlet eladó. Ez üzlet jóságára nézve csak azt említem fel, hogy e helyen 1860 óta concurrentia nélkül áll fenn.

HIRDETÉS.

Egy fényképészeti üzlet

Budapesten kedvező föltételek mellett olcsón eladó.

Értekezhetni lehet Türkel Lipótnál Budapesten,
IV. Károly-körút 24.

1—1

HAACK C.

Bécsben (III. Hauptstrasse 95.)

ajánlja kitűnő bromezüst-gelatine lapjait, melyek a legújabb eljárások szerint készültek és a következő árakon kaphatók:

10 db. lap ára solinüveggel

9×12 cm.	12×16,	13×18.	16×21,	18×24,	21×26.
1 frt. 30 kr.	2.—	2.40	3.60	4.80	6.—

Ezen lapok készletben vannak.

1000 cem. praeparatio üveghen . . . 80 kr.

1 klg. emulsio fölapritva alkohol alatt (sokáig eltartható) **14 frt.**
30 kr. $\frac{1}{4}$ klg. **3 frt. 80 kr.**

A megrendelések vagy az ár elküldésével, vagy utánvétellel történhetnek.

1—1